

REVAB

Reuse and Valorisation of Agricultural Building
through training based on real experiences

МОДУЛ 1

Селски райони: добавени стойности и възможности

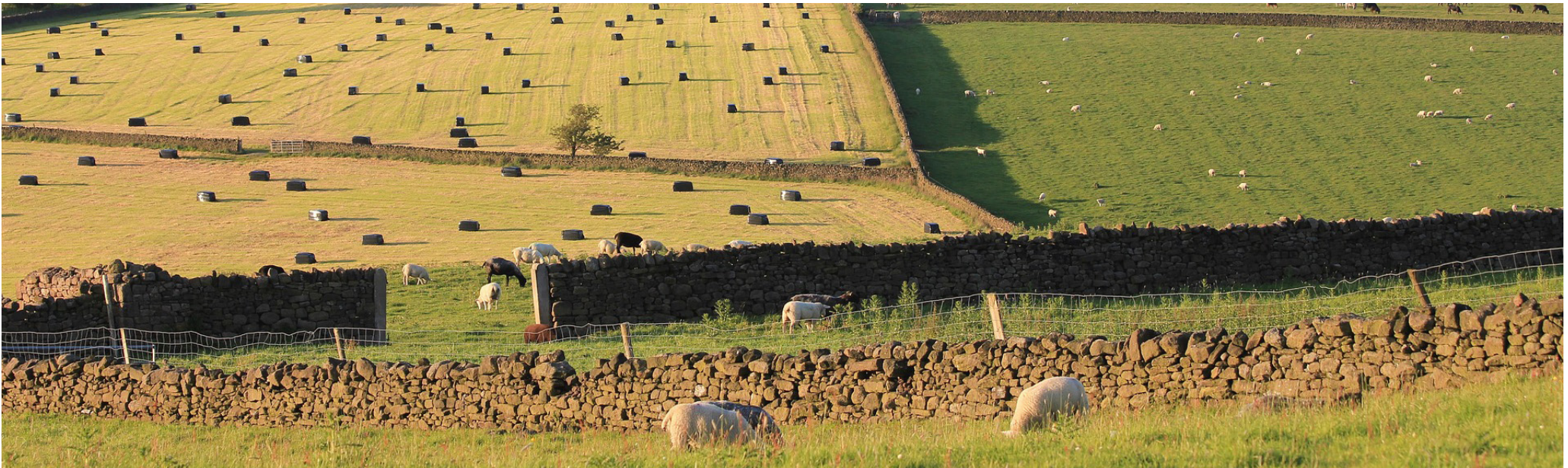

Съфинансиран от програмата
„Еразъм+“
на Европейския съюз

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия.
Тази публикация отразява само личните виждания на нейния автор и от Комисията не може да
бъде търсена отговорност за използването на съдържащата се в нея информация.
Проект №: 2015-1-BE01-KA202-013183

ЦЕЛИ

Изучавайки този модул, вие ще можете да придобиете представа за спецификата на селските райони, която е от значение за разработването на вашия проект за повторна употреба на сгради. Важно е да знаете кои са основните атрактивни елементи на селските райони и как тези елементи могат да се оценяват, за да създадат добавена стойност. В този контекст модулът за обучение предлага общ преглед на основните стратегии на ЕС, насочени към стимулиране на развитието на селските райони, както и на финансовите условия и възможностите, предвидени в мерките на Политиките за Развитие на Селските райони в рамките на ОСП / Обща селскостопанска политика/.

ИНДЕКС

1. Принципи на Развитие на Селските райони
2. Връзка между производството на храни, ландшафта и територията
3. Политики и възможности за развитие на селските райони

1. ПРИНЦИПИ НА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Какво е мястото на развитието на селските райони в контекста на глобалната икономика?

Развитието на селските райони е проблем само на фермерите и на селското население ли?

Кои политики на Европейските Институции за подкрепа на селското стопанство и развитието на селските райони се считат за важни?

Каква добавена стойност предлагат селското стопанство и развитието на селските райони по отношение на обществения интерес и качеството на живот на хората?

Познаването на действителността в селата е важна отправна точка за всеки, който се наема да развива бизнес в селските райони.

1. ПРИНЦИПИ НА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Социалното и икономическо развитие на селските райони е важно за цялото общество по много причини, а именно:

- Балансираната връзка между развитието на градовете и на селските райони е важна за териториалното развитие;
- Конкурентноспособността на земеделския сектор е предпоставка за предлагането на достатъчно добра храна за хората;
- При условия на правилно управление селското и горското стопанство могат да осигурят устойчиво развитие, с оглед запазване на биоразнообразието, качеството на природните ресурси, производството на възобновяема енергия;
- Многофункционалните дейности на ферми и предприятия на село могат да подобрят качеството на живот на населението.

1. ПРИНЦИПИ НА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

БАЛАНСИРАНАТА ВРЪЗКА МЕЖДУ РАЗВИТИЕТО НА ГРАДСКИТЕ И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ Е ВАЖНА ЗА ТЕРИТОРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ

Необходими са някои контрастни стратегии за противодействие на глобалните тенденции

Процес на урбанизация: през 2014 г. почти 75% от европейското население живее в градските райони и този процент продължава да нараства.

Всяка година в Европа 1 000 км² обработваема земя (275 хектара на ден) се отнемат от селското стопанство и се използват за други цели.

1. ПРИНЦИПИ НА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Негативни ефекти на тези
тенденции са

Уплътняване/втъврдяване на почвата
Влошаване на ландшафта
Ерозия на земите

РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ, БАЗИРАНО НА КОНКУРЕНТНО И
УСТОЙЧИВО СЕЛСКО СТОПАНСТВО, МОЖЕ ДА СПРЕ ТЕЗИ ЯВЛЕНИЯ
И ДА СЪЗДАДЕ НОВИ ИКОНОМИЧЕСКИ ПЕРСПЕКТИВИ И ТАКИВА,
СВЪРЗАНИ СЪС ЗАЕТОСТТА.

1. ПРИНЦИПИ НА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

КОНКУРЕНТНИЯТ СЕЛСКОСТОПАНСКИ СЕКТОР Е ПРЕДПОСТАВКА ЗА ПРЕДЛАГАНЕТО НА ДОСТАТЪЧНО ДОБРА ХРАНА ЗА ХОРАТА

- Организацията на ООН по прехрана и земеделие (ФАО) изчислява, че до 2050 г. световното население ще се увеличи, достигайки 10 милиарда души
- В този сценарий нуждата от хранителни продукти ще трябва да нарастне с 50% спрямо настоящата.

1. ПРИНЦИПИ НА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

КОНКУРЕНТНИЯТ СЕЛСКОСТОПАНСКИ СЕКТОР БИ СЛЕДВАЛО ДА ПОДОБРЯВА
КАЧЕСТВОТО НА ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ

- Здравето на животните и насажденията;
- Агробиологичното разнообразие;
- Проследимостта на произхода и съдържанието на продуктите, и прозрачност в информацията към потребителите;
- Валоризация на местни продукти.

1. ПРИНЦИПИ НА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

КОНКУРЕНТНИЯТ СЕЛСКОСТОПАНСКИ СЕКТОР БИ СЛЕДВАЛО ДА СЕ ГРИЖИ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА И ПРИРОДАТА, КАТО ОСНОВНИ РЕСУРСИ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Интелигентното земеделие е устойчиво селско стопанство

- Опазване на природните ресурси (почва, вода, енергия);
- Ограничаване на факторите за замърсяване (пестициди, химически продукти);
- Опазване на природата, включително ограничаването на потреблението на земя и повторното използване на селски сгради.

1. ПРИНЦИПИ НА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

МНОГОФУНКЦИОНАЛНОСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО, КАТО ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ЖИТЕЛИТЕ НА СЕЛАТА

Основни условия за успех на земеделските стопани и предприемачи:

Предприемачество: основното изискване за всяка икономическа дейност;

Мултифункционалност: стратегическа визия, базирана на осведомеността за специфичните условия на селските райони и създаване на връзка с други дейности за генериране на добавена стойност;

Мрежа: в селската среда, основана на малки стопанства, често изолирани, мрежовата стратегия е единственият начин за валоризация на фермите, продуктите и териториите.

2. ВРЪЗКА МЕЖДУ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ХРАНИ, ЛАНДШАФТА И ТЕРИТОРИЯТА

Гледайки към бъдещето на европейските селски райони, как изглежда баланса между рисковете и възможностите?

Кои са основните атрактивни характеристики на земеделието и селските райони?

Кои са, в този контекст, ключовите фактори за добър териториален маркетинг?

Как може един земеделски стопанин да подобри конкретно своя бизнес в контекста на развитието на селските райони?

Урбанизацията и глобализацията предизвикват прогресивна маргинализация на селското стопанство и селските райони. В същото време много хора се доближават до селските традиции и култура с обновен интерес.

2. ВРЪЗКА МЕЖДУ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ХРАНИ, ЛАНДШАФТА И ТЕРИТОРИЯТА

РИСКОВЕ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Настоящите условия и перспективи в селските райони показват множество рискове от спад и маргинализация, но съществуват също така и благоприятни възможности за развитие.

РИСКОВЕ

Липса на инфраструктура
Липса на услуги
Глобална конкуренция
Климатични промени
Отлив от земеделските дейности
Липса на конкурентоспособност
Влошаване на околната среда
Неразумно усвояване на
земеделски площи

ВЪЗМОЖНОСТИ

Привлекателност на селските райони;
Увеличаване на хранителните нужди;
Интерес от страна на младите хора;
Необходимост от здравословно
хранене;
Оценяване на околната среда;
Нови комуникационни средства;
Нови възможности за работа в мрежа;
Подкрепа от политиките на ЕС

2. ВРЪЗКА МЕЖДУ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ХРАНИ, ЛАНДШАФТА И ТЕРИТОРИЯТА

РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ: ТРАДИЦИИ И ИНОВАЦИИ

Обновеният интерес на хората в селските райони не се дължи единствено на “желанието да се свържат с природата”, но също така и на ценностите, присъщи на селското общество.

- Културата на използването на заобикалящите природни ресурси и ландшафта;
- Културата на техниките за приготвяне и съхранение на хранителни продукти;
- Културата за правене на нещата добре и бавно, следвайки ритъма на природата;
- Културата на приобщаване и солидарност между поколенията и общностите;

Всички тези фактори представляват контрапункт на усещането за загуба/липса, което изпитват хората, живеещи в едно общество, базирано на индивидуализма, на стоките за еднократна употреба и на културата на “отпадъците”.

2. ВРЪЗКА МЕЖДУ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ХРАНИ, ЛАНДШАФТА И ТЕРИТОРИЯТА

РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ: ТРАДИЦИИ И ИНОВАЦИИ

ТРАДИЦИИТЕ КАТО ОСНОВА НА ИНОВАЦИИТЕ

Като се започне от “добрите традиции”, много фермери и местни институции промотираха “най-добрите практики”, насочени към валоризиране на културното наследство, развитие на проекти и дейности, насочени към възстановяване на историческата връзка между местни продукти, територия и природа.

- Сертифициране на продуктите;
- Подобряване на устойчивите производствени процеси;
- Развитие на фермерското хотелиерство и ресторантьорство;
- Възстановяване и валоризация на стари селски сгради;
- Разработване на туристически маршрути, свързани с местни продукти и традиции.

ОЦЕНЯВАНЕ НА ПРОДУКТИТЕ

ПАЗАРНИ ИЗИСКВАНИЯ

Изискванията на потребителя към хранителните продукти са насочени към по-високо качество на продукта.

- **Високо-качествени продукти с изключителни характеристики**
В тези случаи сертифицирането може да се отнася до специфичен производствен процес.
- **“Естествен” производствен процес**
Такъв е случаят с органичното производство, гарантирано от признат сертифициращ орган.
- **Връзки с района на производство**
ЕС признава много варианти за сертифициране, като “Защитена географска марка” или “Защитено наименование за произход”.

Познанието за регионалния произход на продуктите, заедно с проследимостта на произхода им, се превръща във важен фактор за потребителя. Налице е нарастващо търсене за използването на територията (региона) като присъщи на маркетинга.

2. ВРЪЗКА МЕЖДУ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ХРАНИ, ЛАНДШАФТА И ТЕРИТОРИЯТА

ТУРИЗМЪТ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ Е ВАЖЕН ФАКТОР ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

- Повишаване на доходите и заетостта във фермите, особено по отношение на младите хора и жените;
- Подобряване и възстановяване на традиционните селски структури
- Преоткриване и популяризиране на типични продукти;
- По-тясна връзка с фермерския живот, интегриран в местната култура и занаятите;
- Балансирана връзка между градовете и провинцията;
- Подобряване и защита на околната среда.

Има много различни начини за организиране на селски туризъм и в тази област могат да се създадат многобройни дейности: директни продажби, ресторанти, спортове на открито, маршрути, обучения за опазване на традициите.

През последните години много фермери развиха образователна и социална дейност, основана на приемането и настаняването на студенти или хора в неравностойно положение.

2. ВРЪЗКА МЕЖДУ ПРОИЗВОДСТВОТО НА ХРАНИ, ЛАНДШАФТА И ТЕРИТОРИЯТА

ТЕМАТИЧНИ МАРШРУТИ ЗА ОПОЗНАВАНЕ НА ТЕРИТОРИИТЕ

През последните години бяха създадени множество инициативи, както от частни фирми, така и от публични институции, целящи да се оценят селските райони и да се популяризират селското стопанство и селският туризъм.

- Продуктови маршрути, като “Пътят на виното”;
- Гастрономически маршрути за откриване на местните традиции в храната;
- Маршрути, базирани на традиции, развивани в културни центрове и музеи;
- Природни и еко-маршрути сред паркове или защитени територии;
- Маршрути за велосипеди, трекинг или конна езда.

Развитието на ИКТ /Информационните и Комуникационни Технологии/ и навигационните системи подпомагат реализирането на тези възможности. Някои асоциации разработват специални услуги за фермери, чийто продукти и услуги могат да бъдат открити от туристите благодарение на навигационна система.

РОЛЯТА НА СЕЛСКИТЕ СГРАДИ

СГРАДНОТО НАСЛЕДСТВО, КАТО ОСНОВНА БАЗА НА СЕЛСКИЯ ТУРИЗЪМ

Процесите на обезлюдяване на селските територии и реорганизация в работата на фермите оставят на разположение много стари сгради. Голяма част от тях имат историческа стойност и възстановяването им е полезно, както за избягване на ново използване на земята, така и за оценяване на важно за населението наследство.

Правилната стратегия за валоризация в тази област трябва да вземе под внимание някои важни елементи:

- Необходимостта от използване на съществуващото наследство;
- Необходимостта от избягване на ново използване на земя;
- Необходимостта от възстановяване на стари сгради, съхранявайки първоначалната им структура;
- Възможности за опазване на сградното наследство.

3. ПОЛИТИКИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Какви са основните цели на Европейските политики по отношение на развитието на селските райони?

Как ЕС подкрепя земеделските производители, участващи в проекти за развитие?

Какви са основните мерки, които ЕС е създал, за да помогне на земеделските стопани?

По какъв начин тези мерки могат да подпомогнат фермерите в проектите за повторно използване на сгради?

Общата селскостопанска политика (ОСП) представлява една от основните области на Европейската политика, включваща около 38% от бюджета на ЕС.

В следващите слайдове ще представим основните действия, популяризиращи от ЕС, за насърчаване на развитието на селските райони.

3. ПОЛИТИКИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ФИНАНСОВ БЮДЖЕТ НА ПОЛИТИКАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ОСП включва две направления: първото е свързано с директни плащания към земеделските стопани и пазарните мерки; второто е насочено към насърчаване на развитието на селските райони. Това е бюджетът на ОСП за периода 2014-2020 г.:

ОБЩ ОСП БЮДЖЕТ: 408 МИЛИАРДА ЕВРО

1 ° НАПРАВЛЕНИЕ: 318 МИЛИАРДА

2 ° НАПРАВЛЕНИЕ: 161 МИЛИАРДА

100 МИЛИАРДА
ОТ ЕС

61 МИЛИАРДА НА
ДЪРЖАВИТЕ-ЧЛЕНКИ

3. ПОЛИТИКИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА ЕС ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ (РЕГЛАМЕНТ НА ЕС 1305/2013)

Политиката за развитие на селските райони се базира на следните цели:

1. Насърчаване на трансфера на знания и иновации в селското и горското стопанство, и селските територии;
2. Повишаване на жизнеспособността на земеделските стопанства и конкурентоспособността на всички видове земеделие;
3. Насърчаване на организацията на хранителната верига, хуманното отношение към животните и управлението на риска в селското стопанство;
4. Възстановяване, опазване и подобряване на екосистемите, свързани със земеделието и горското стопанство;
5. Популяризиране на ефективността на ресурсите и подпомагане на прехода към икономика с ниски въглеродни емисии и устойчива на изменението на климата в секторите: земеделие, хранително-вкусова промишленост и горско стопанство;
6. Насърчаване на дейностите за социално приобщаване, намаляване на бедността и развитие на селските райони.

3. ПОЛИТИКИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ

КАК МОЖЕ ЕДИН ФЕРМЕР ДА ПОЛУЧИ ДОСТЪП ДО ЕВРОПЕЙСКАТА ФИНАНСОВА ПОМОЩ?

- Според Регламента на ЕС, всяка държава-членка трябва да разработи и представи на Европейската Комисия своята Програма за Развитие на Селските Райони (ПРСР).
- ПРСР обхваща целия програмен период. Настоящата програма е за периода 2014-2020 г.
- След одобрението от ЕС, държавите-членки публикуват обществени покани за всяка отделна линия за включване (оперативна програма), като приканват земеделските стопани да представят своите проекти и финансови искания.
- Изготвя се списък на проектите и финансовите заявки въз основа на набор от критерии за подбор и одобрение и във връзка с наличните финансови ресурси.

3. ПОЛИТИКИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ОСНОВНИТЕ 4 ИНТЕРВЕНЦИОННИ МЕРКИ НА ПРСР

ИНОВАЦИИ И ЗНАНИЯ

В ПРСР се предвиждат някои финансови мерки, насочени към подобряване на техническите знания и насърчаване на иновациите от страна на земеделските стопани, чрез:

- **Информация и комуникация:** С Мярка 1 от ПРСР е възможно да се получи финансова помощ за реализиране на семинари, конференции, образователни посещения, насочени към земеделските стопани.
- **Система за консултации:** Мярка 2 е насочена към осигуряване на технически консултации за земеделските стопани с цел подобряване на производствените процеси, качеството и устойчивостта на селското стопанство.
- **Сътрудничество за иновации:** Мерки 16.1 и 16.2 от ПРСР приоритизира създаването на оперативни групи между земеделски стопани и изследователи с цел насърчаване на иновационните процеси и трансфера на иновации.

3. ПОЛИТИКИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ОСНОВНИТЕ 4 ИНТЕРВЕНЦИОННИ МЕРКИ НА ПРСР

ИНВЕСТИЦИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

Много мерки предвиждат финансова подкрепа, насочена към подобряване на конкурентоспособността на земеделските производители и създаване на нови предприятия, управлявани от млади хора.

- **Инвестиции във фермата:** с Мярка 4.1 от ПРСР е възможно да се получи финансова помощ, покриваща част от инвестиционните разходи, във връзка със сгради, насаждения, машини, енергийни съоръжения.
- **Инвестиции в системата и веригата за преработка:** Мярка 4.2 подкрепя създаването на съоръжения за преработка на селскостопански продукти.
- **Горско стопанство:** Мярка 8 насърчава устойчивото управление на горското стопанство.

3. ПОЛИТИКИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ОСНОВНИТЕ 4 ИНТЕРВЕНЦИОННИ МЕРКИ НА ПРСР

ИНВЕСТИЦИИ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО

- **Млади фермери:** Мярка 6.1 позволява на млади хора на възраст под 41 години, да получат бонус, целящ да им помогне в първата фаза на предприемаческата им дейност.
- **Диверсификация:** Мярка 6.4 има за цел да помогне на земеделските производители да инвестират в неземеделски дейности, свързани със селското стопанство (напр. селски туризъм, производство на енергия от възобновяеми източници).
- **Сътрудничество:** други мерки за сътрудничество покриват разходите за съвместни дейности между земеделските стопани (напр. директни продажби и закупуване на машини).

3. ПОЛИТИКИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ОСНОВНИТЕ 4 ИНТЕРВЕНЦИОННИ МЕРКИ НА ПРСР

ОКОЛНА СРЕДА

В ПРСР се предвиждат специални бонуси за земеделските стопани, участващи в дейности в областта на околната среда.

- **Биологично земеделие:** редовно годишно плащане в продължение на 5 години се отпуска на земеделски стопани, които избераат да прилагат органични методи в отглеждането и развъждането (Мярка 11).
- **Агро-климатични мерки:** друга Мярка (№ 10) предвижда редовно годишно плащане за период от 5 години за земеделските производители, участващи в някои екологични действия (опазване на почвата, намаляване на химическото въздействие, увеличаване на органичните вещества, опазване на генетичното животинско наследство и т.н.).
- **Поддържане на селското стопанство в необлагодетелствани райони:** В този случай Мярка 13, подsigурява безвъзмездната помощ за земеделски стопани за поддържане на дейността им в необлагодетелствани и планински райони.

3. ПОЛИТИКИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ОСНОВНИТЕ 4 ИНТЕРВЕНЦИОННИ МЕРКИ НА ПРСР

ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ

ПРОГРАМА ЛИДЕР е специална част на ПРСР, посветена на развитието на някои необлагодетелствани райони и е управлявана от специални сдружения, наречени “Местни Инициативни Групи”. Основните мерки са:

- Обновяване на селищата (Мярка 7);
- Местни действия за развитие на селските райони - WOMP (Мярка 19)

3. ПОЛИТИКИ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ФИНАНСОВА ПОДКРЕПА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА СГРАДИ

Финансовата подкрепа за възстановяване на сгради е адресирана в следните мерки:

- Мярка 4.1: за възстановяване на сгради за селскостопански дейности;
- Мярка 4.2: за възстановяване на сгради за дейности, свързани с преработка на продукти;
- Мярка 8: за възстановяване на сгради за горски дейности;
- Мярка 6.4: за възстановяване на сгради за диверсификационни дейности (т.е. селски туризъм, ресторантьорство, производство на енергия).

Безвъзмездната помощ за инвестиции, предвидена от мерките 4.1 и 6.4, се предоставя само на професионални фермери и земеделски стопани.